

2017

Actieplan integratie nieuwkomers

S. Jentink, J. Ruizendaal en P.Sasse

Gemeente Oost Gelre

3-1-2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Procedure	3
3. Taakstelling huisvesting Oost Gelre	7
4. Van huisvesting naar integratie.....	8
5. De Oost Gelrese aanpak	10
a. Huisvesting	10
b. Maatschappelijke deelname	11
c. Taal	12
d. Werk, inkomen en ondernemerschap.....	13
e. Onderwijs en scholing	14
f. Welzijn en gezondheid	15
g. Vrije tijd	16
6. Dekking.....	17
7. Conclusies en aanbevelingen	17

1. Inleiding

Sinds enige tijd hebben we in Europees verband te maken met een vluchtelingenstroom van grote omvang. De beelden in de media spreken voor zich en het einde van deze humanitaire crisis is nog niet in zicht. Ook in Nederland melden zich nog steeds grote hoeveelheden asielzoekers. De toestroom is momenteel wat minder maar de onzekere situatie in grote delen van de wereld maakt dat onze regering rekening blijft houden met een structureel hoge instroom van vluchtelingen naar ons land.

Als gemeente huisvesten we al jaren, vanuit onze wettelijke taak, vluchtelingen met een verblijfsstatus: de zogeheten vergunninghouders, ook wel nieuwkomers genoemd. Ook deze aantallen zijn sterk toegenomen. Zo hadden we dit jaar de taak 91 nieuwkomers te huisvesten. Dit is gelukt, zelfs met een flinke plus. Wel is het zo dat er vooral is ingezet op huisvesting, nu moet er meer aandacht zijn voor de integratie. Hoe we dat doen, is te lezen in dit actieplan 'integratie nieuwkomers'.

In het actieplan beschrijven we de opgave die we als gemeente Oost Gelre voor ons zien, de stappen die we willen zetten om die opgave te realiseren en de middelen die daarvoor nodig zijn. Het gaat in dit actieplan specifiek over nieuwkomers. Mocht blijken dat ook andere vormen van opvang van vluchtelingen in onze gemeente nodig zijn, dan zal hiervoor een apart traject in werking worden gezet.

Op landelijk niveau worden eveneens initiatieven ontwikkeld om de asielproblematiek aan te pakken. In december 2015 hebben Rijk en VNG het bestuursakkoord 'Verhoogde Asielinstroom' ondertekend. Daarnaast is er ook een uitwerkingsakkoord gesloten. Dit uitwerkingsakkoord bevat een aantal nuttige afspraken voor gemeenten om de instroom in goede banen te leiden. Tevens biedt het een aantal nuttige elementen ten behoeve van dit actieplan.

In dit actieplan gaan we uit van wat we nu weten, houden we rekening met wat er naar alle waarschijnlijkheid gaat komen en creëren we ruimte om in te spelen op wat gedurende het jaar nodig zal zijn.

2. Procedure

Al eeuwen lang zijn er plaatsen op de wereld waar inwoners zich om uiteenlopende redenen niet veilig voelen en vluchten. En al even lang zijn er andere landen die deze mensen opvangen en voor kortere of langere tijd onderdak bieden. Vluchtelingen zijn er dus altijd geweest, maar door de recente (burger)oorlogen in het Midden-Oosten en Afrika is de afgelopen tijd een ongekende stroom op gang gekomen. Nederland vangt van oudsher asielzoekers op. Asielzoekers die Nederland binnenkomen, moeten een procedure doorlopen voordat ze als vergunninghouder of nieuwkomer erkend worden (het inwilligingspercentage op eerste asielaanvragen lag in de periode januari tot en met december 2015 rond de 70%). Hieronder volgt een beschrijving van deze procedure.

Aankomst in Nederland

Een vreemdeling die asiel aanvraagt in Nederland, meldt zich bij een aanmeldcentrum van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Na deze aanmelding vangt het COA de asielzoeker op in de centrale ontvangstlocatie (col). In de col verzorgt de Vreemdelingenpolitie de registratie en het identiteitsonderzoek. De GGD voert de verplichte tbc-controle uit. Na deze onderzoeken start een

periode van rust en voorbereiding op de asielaanvraag, die minimaal zes dagen duurt. De asielzoeker wordt hierin bijgestaan door VluchtelingenWerk Nederland en de Raad van Rechtsbijstand. Asielzoekers verblijven maximaal vier dagen in de col.

Asielprocedure

Na afronding van de tbc-controle verhuist de asielzoeker naar één van de procesopvanglocaties (pol), waar hij zich verder kan voorbereiden op de asielaanvraag. De pol's bevinden zich altijd in de buurt van aanmeldcentra van de IND, waar de asielaanvraag van de asielzoeker in behandeling wordt genomen. Asielzoekers verblijven maximaal twaalf dagen in een pol. Daarna gaan ze weer terug naar het azc en wordt de aanvraag door de IND in behandeling genomen. Daarna begint de procedure om te beslissen over de asielaanvraag. Dit wordt per persoon zorgvuldig bekeken. Ook kan het zijn dat er nader onderzoek nodig is. Dit kan nog eens zes maanden of langer duren. Na afloop hoort de asielzoeker van de IND of zijn asielaanvraag is ingewilligd, geweigerd of dat meer onderzoek nodig is. Hier gaat de volgende fase van de asielprocedure in:

- **Asielaanvraag is ingewilligd**

De asielzoeker heeft een verblijfsvergunning gekregen. Hij is nu 'vergunninghouder of statushouder'. Het COA koppelt hem aan een gemeente in de regio van het azc. Hij meldt zich zo snel mogelijk, in ieder geval binnen vijf dagen nadat hij een verblijfsvergunning heeft gekregen, bij die gemeente voor zijn inschrijving in de Basisregistratie personen (BRP). De gemeente zorgt voor geschikte woonruimte. Tot die tijd woont de vergunninghouder op het azc.

- **Verlengde Asielprocedure**

De IND heeft meer tijd nodig om een beslissing te nemen op de asielaanvraag. De bewoner gaat de Verlengde Asielprocedure in. Tijdens deze procedure blijft hij op het azc.

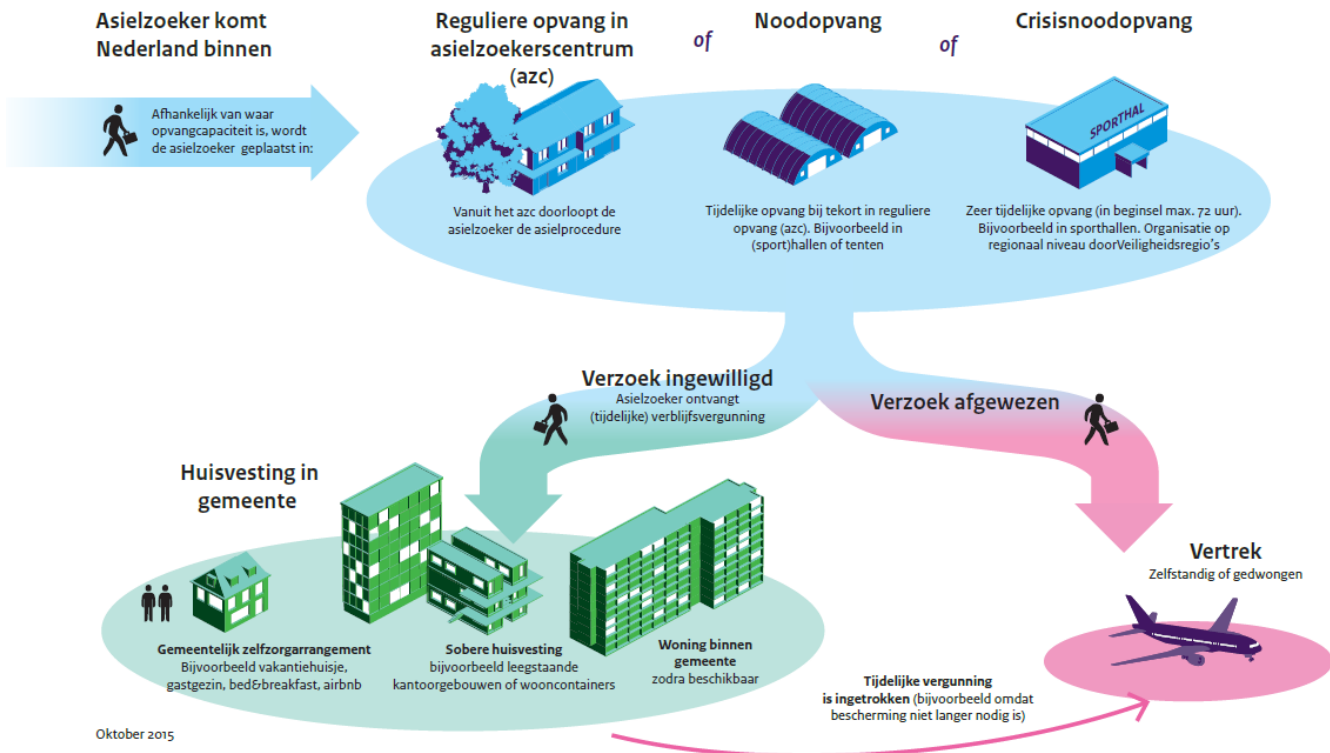
- **Asielaanvraag is geweigerd**

De asielzoeker heeft geen verblijfsvergunning gekregen. Hij heeft nu nog maximaal vier weken recht op opvang in het azc. In deze tijd kan hij zijn vertrek uit Nederland voorbereiden. De Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V) ondersteunt de asielzoeker hierbij. Na vier weken dient hij het land te verlaten.

Is een asielzoeker eenmaal als statushouder erkend dan krijgt hij een tijdelijke verblijfsvergunning die 5 jaar geldig is. Op dat moment krijgt hij verschillende rechten en plichten. Zo heeft hij recht op huisvesting binnen een gemeente, kan hij gezinshereniging aanvragen en moet hij een inburgeringsexamen afleggen. Na 5 jaar bekijkt de IND of de statushouder nog steeds bescherming nodig heeft. Als dat het geval is, krijgt hij een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd.

Schematisch ziet het proces er als volgt uit:

Opvang van asielzoekers in Nederland

Bron: Ministerie van Veiligheid en Justitie

Huisvesting in de gemeente

Zodra de statushouder (vanaf nu: nieuwkomer) een tijdelijke verblijfsvergunning heeft, wordt hij/zij gekoppeld aan een gemeente. Deze gemeente moet dan samen met de woningbouwcorporaties zorgdragen voor huisvesting. Door de grote toestroom zijn er te weinig huurhuizen voor nieuwkomers. Dit maakt dat nieuwkomers langer in de asielopvang moeten blijven totdat er wel woonruimte beschikbaar is.

Zodra er wel een huis beschikbaar is, start de maatschappelijke begeleiding die door VluchtelingenWerk Oost Nederland (VWON) wordt verzorgd. De maatschappelijke begeleiding richt zich op de verschillende leefgebieden: wonen, inkomen, onderwijs, taal, zorg en vrije tijd. Hoe beter deze maatschappelijke begeleiding plaatsvindt, hoe makkelijker de integratie een vervolg kan krijgen via de reguliere organisaties. De maatschappelijke begeleiding geschiedt door vrijwilligers die door een beroepskracht van VluchtelingenWerk worden ondersteund en begeleid. De gemeente heeft hiertoe een contract gesloten met VluchtelingenWerk en betaalt een vergoeding per volwassen nieuwkomer. De hoogte van deze vergoeding hangt af van de trajecten die VluchtelingenWerk inzet. Deze trajecten worden vooraf besproken met de gemeente. Maatschappelijke begeleiding is een wettelijke taak van de gemeente.

Vanaf het moment van huisvesting biedt VluchtelingenWerk 8 maanden maatschappelijke begeleiding. Deze begeleiding bestaat bij aanvang uit het regelen van de hoogst noodzakelijke zaken in de Oost Gelrese samenleving (huurovereenkomst, aanvragen uitkeringen, ziektekosten, toeslagen,

onderwijs, aanmelding inburgeringscursus). Voor juridische taken worden professionals van VluchtelingenWerk ingezet. Verder worden de nieuwkomers begeleid om alle praktische zaken in hun nieuwe leefomgeving te regelen en hun zelfstandigheid zodanig te stimuleren dat ze de weg kunnen vinden naar en gebruik kunnen maken van de relevante instellingen in de gemeente. Per nieuwkomer (alleenstaande of gezin) is er sowieso een contactpersoon betrokken en bij een aantal gezinnen ook een vrijwilliger. Na ongeveer 8 maanden worden nieuwkomers geacht zelfredzaam te zijn (dit is geen harde grens maar een gemiddelde). De begeleiding van VluchtelingenWerk stopt dan. Als de zelfredzaamheid van de nieuwkomer nog niet voldoende is, start VluchtelingenWerk een extra traject van ongeveer 6 maanden. Dit traject bestaat vooral uit het bijbrengen van kennis en vaardigheid om (praktische) zaken in de eigen woonomgeving zelfstandig op te kunnen pakken.

Inburgering

Volgens de Wet inburgering zijn inburgeraars (ook 'nieuwe' vluchtelingen) sinds 2013 zelf verantwoordelijk voor hun inburgering. Binnen drie jaar moeten zij het inburgeringsexamen behalen. Hiervoor moeten zij zelf een passende inburgeringscursus zoeken en een lening aanvragen. Daarvoor moeten ze allerlei gegevens invullen en documenten overleggen. De informatie hierover is echter alleen in een paar westerse talen beschikbaar en in het Nederlands op het niveau van het inburgeringsexamen. Daar nieuwkomers nog moeten beginnen met de voorbereiding op dit examenniveau, kunnen ze de informatie dus meestal niet lezen. Als de lening is toegekend, moeten zij vervolgens ook nog een passende cursus zoeken. De informatie hiervoor is zelfs uitsluitend in het Nederlands. Voor veel vluchtelingen is het te ingewikkeld om dit alles zonder hulp te regelen en daarom ondersteunen VluchtelingenWerk en SDOA hen ook bij hun inburgering en het regelen van scholing. De gemeente Oost Gelre heeft hier verder geen rol in.

Participatieverklaring

Per 1 juli 2017 zijn alle inburgeringsplichtige nieuwkomers verplicht om een participatieverklaring te ondertekenen. Deze verklaring maakt onderdeel uit van het inburgeringsexamen en dient binnen een jaar na inschrijving in de basis registratie personen van de gemeente van huisvesting ondertekend te worden. De participatieverklaring dwingt de nieuwkomer zich te verdiepen in de fundamentele waarden van de Nederlandse samenleving, onderstreept het belang van integratie en doet tevens een appèl op actieve deelname aan die samenleving. Als fundamentele waarden worden de begrippen vrijheid, solidariteit, gelijkwaardigheid en participatie genoemd. Zodra de maatschappelijke begeleiding van VWON start, wordt zo snel mogelijk gestart met het volgen van het participatietraject.

De participatieverklaring heeft pas impact en zeggingskracht, wanneer de vluchteling wordt uitgenodigd zich persoonlijk met de fundamentele waarden te verbinden. Hiervoor heeft VluchtelingenWerk naast de verplichte introductieworkshop, een verdiepend traject van vier dagdelen ontwikkeld. De nadruk ligt bij de verdieping op de kernwaarden 'vrijheid', 'gelijkheid', 'solidariteit' en op het thema 'participeren'. Daarbij komen onderwerpen zoals: burgerschap, wonen, werken, leren, gezondheid, opvoeden en vrije tijd aan bod.

Deze procedure wordt door iedere nieuwkomer van 18 jaar en ouder doorlopen.

3. Taakstelling huisvesting Oost Gelre

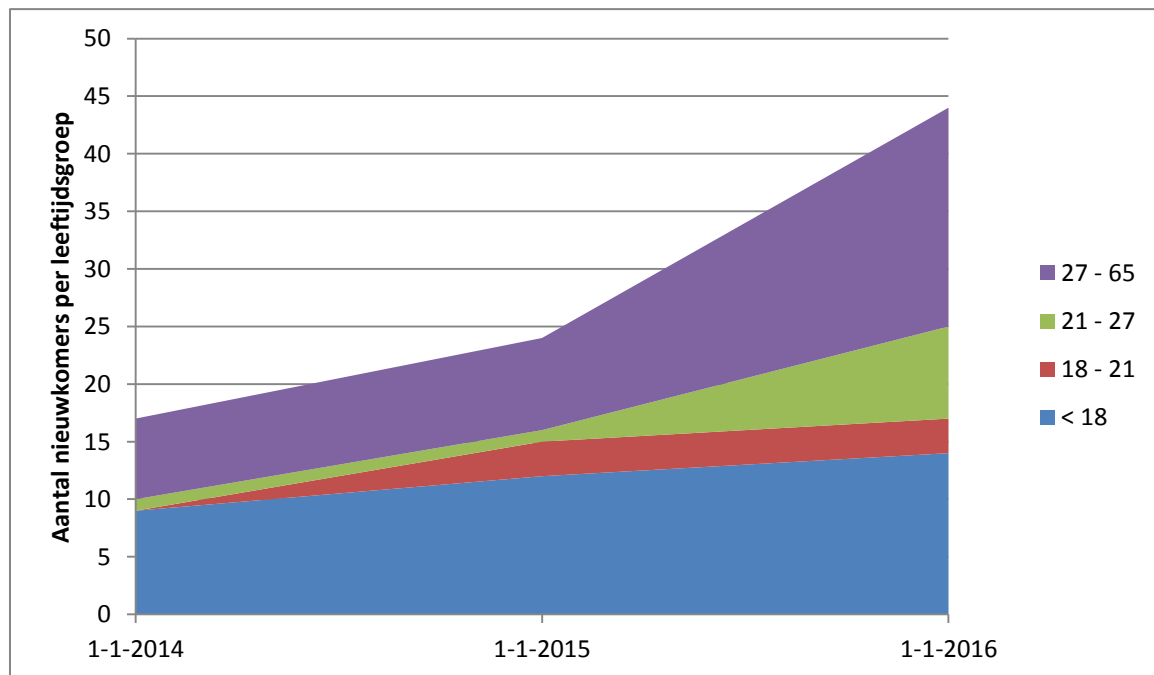
Elke gemeente is verplicht een aantal nieuwkomers op te nemen. Gemeenten ontvangen twee keer per jaar een brief van het Rijk waarin zij geïnformeerd worden over het aantal nieuwkomers dat zij in het komende half jaar moeten huisvesten. Dit wordt ook de 'Taakstelling Huisvesting Vergunninghouders' genoemd. De taakstelling vindt plaats naar rato van het aantal inwoners van de betreffende gemeente. Net als iedere gemeente heeft ook Oost Gelre de wettelijke verplichting om nieuwkomers te huisvesten en zorg te dragen voor integratie en participatie. In onderstaande tabel is te zien wat de taakstelling van de gemeente Oost Gelre was voor de jaren 2014, 2015, 2016 en 2017.

Aantal nieuwkomers Oost Gelre

	2014	2015	2016	1 ^e helft 2017
Taakstelling	29	51	75 (+16 van 2015)	23
Gerealiseerd	24	44	114	
Achterstand/Voorsprong	-9	-16	+23	

De gemeente heeft in het verleden een achterstand opgelopen in de taakstelling. Deze achterstand is in 2016 inmiddels ingelopen.

In onderstaand overzicht is de verdeling per leeftijdsgroep weergegeven:

Aantal nieuwkomers per leeftijdsgroep

In de grafiek zijn vier leeftijdscategorieën opgenomen. Kinderen tot 18 jaar, jongvolwassenen van 18 tot 21 jaar, volwassenen van 21 tot 27 jaar en volwassenen van 27 tot 65 jaar. Er zijn in Oost Gelre de afgelopen jaren geen personen van 65 jaar of ouder gehuisvest.

De nieuwkomers zijn in deze categorieën opgenomen omdat de Participatiewet dezelfde categorieën kent. Personen jonger dan 18 hebben geen recht op bijstand. Voor personen tussen 18 en 21 jaar geldt de jongeren norm, die aanzienlijk lager is dan de volwassenen norm. Voor personen van 18 tot

27 jaar geldt het nog kunnen volgen van een opleiding met studiefinanciering, als een voorliggende voorziening. De vierde leeftijdsgroep is de restgroep.

In de grafiek is duidelijk zichtbaar dat zich onder de nieuwkomers veel jongeren bevinden. Bij jongeren zijn er veelal voldoende mogelijkheden tot ontwikkeling waarbij op termijn uitstroom naar werk mogelijk is. Een goede begeleiding en waar mogelijk een opleiding zijn hierbij broodnodig.

4. Van huisvesting naar integratie

Binnen de gemeente zijn er veel mensen en organisaties die zich willen inzetten voor een goede integratie van nieuwkomers. Maar er is ook bezorgdheid. Hoe kunnen we een grote groep vluchtelingen huisvesten en goed laten integreren in onze samenleving zonder dat dit ten koste gaat van de eigen inwoners? Ook zijn er vragen over de veiligheid en de toch al schaarse ruimte op de (sociale) woningmarkt en de arbeidsmarkt. We staan dus voor de uitdagende opdracht om de benodigde opvang en integratie te regelen en tegelijkertijd zorgen weg te nemen.

Uitgangspunten

De realisatie van de opdracht vereist inzet, afstemming en samenwerking op vele gebieden en tussen een groot aantal partijen. Om inzichtelijk te maken hoe dit bereikt kan worden en wat hiervoor nodig is, zijn we gekomen tot het opstellen van een actieplan 'Integratie nieuwkomers'. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

1. Integrale aanpak.

Opvang van nieuwkomers betekent niet alleen het regelen van huisvesting, maar vraagt ook om adequate maatschappelijk opvang, goede onderwijsvoorzieningen, de aanwezigheid van zorg op momenten dat het nodig is en het creëren van mogelijkheden om de kennis en ervaring te benutten die nieuwkomers bezitten. Iedere organisatie vervult daarbij een eigen rol maar is tegelijkertijd afhankelijk van de acties van andere samenwerkingspartners. Succesvolle opvang en integratie vereist dus een effectieve samenwerking tussen diverse organisaties en aandachtsgebieden. Van belang is dat zij tijdig beschikken over relevante informatie, elkaar weten te vinden als dat nodig is, gebruik kunnen maken van elkaars expertise en ruimte krijgen om initiatieven van de grond te krijgen. Als gemeente hadden we een minimale rol in dit proces. VluchtelingenWerk en de SDOA namen het voortouw. De afgelopen jaren hebben geleerd dat dit niet afdoende is. Integratie is een langdurig proces dat langer tijd nodig heeft dan het traject maatschappelijke begeleiding van VluchtelingenWerk. Daarom hebben we de werkgroep Integratie in het leven geroepen. Aan deze werkgroep nemen vertegenwoordigers van de gemeente, SDOA, VluchtelingenWerk, de woningbouwcorporaties en leden van de klankbordgroep deel. Op afroep stromen werkgevers en het onderwijs in.

2. Voldoende draagvlak.

Ervaringen tijdens de crisisopvang en ook elders in het land hebben laten zien dat onder burgers zowel betrokkenheid als bezorgdheid leeft. Goede communicatie naar de buitenwereld en vooral de burgers is uiterst belangrijk. Om tot een breed gedragen plan te komen is het bovendien van belang de zorgen van burgers te kennen en ze met hun ervaringen en ideeën te betrekken. Zij vormen immers de (lokale) samenleving waar de nieuwkomer deel van gaat uitmaken. Daarom moeten ze niet alleen op de hoogte zijn van wat er gebeurt en wat de

plannen zijn, maar hebben ze ook waardevolle ideeën en initiatieven die de integratie ten goede komen. Zo nemen 2 deelnemers van de klankbordgroep deel aan de werkgroep integratie. Ook wordt er veel aandacht besteed aan communicatie met en in de buurt. Dit gebeurt bij de aankoop van huizen door de woningbouwcorporaties ten behoeve van de verhuur aan nieuwkomers en bij verhuur door de gemeente. Bij reguliere huisvesting door de woningcorporaties gebeurt dit niet. Nieuwkomers worden gezien als een reguliere huurder en daardoor niet anders behandeld dan autochtone huurders.

3. Gelijk speelveld.

De schaarste op bijvoorbeeld de huizen- en arbeidsmarkt maakt dat ook andere inwoners van de gemeente behoefte hebben aan betaalbare woningen en geschikt werk. Daarom willen we de druk die er op het moment bestaat op de huisvesting en integratie van vluchtelingen benutten als hefboom om ook deze knelpunten aan te pakken. We gaan dus op zoek naar oplossingen die ook ten goede kunnen komen aan de andere inwoners van de gemeente Oost Gelre.

4. Kansrijk en innovatief.

De opvang van een grotere groep vluchtelingen vraagt op onderdelen om een nieuwe kijk en maakt een andere aanpak noodzakelijk. De Achterhoek is een krimpregio en een groot deel van de nieuwkomers is nog jong. Dit brengt zorgen met zich mee maar er zijn ook kansen, zowel op korte als op langere termijn. Het is van belang deze kansen te herkennen en te benutten.

Ontwikkelingen gaan snel. In dit actieplan gaan we uit van wat we nu weten, houden we rekening met wat er naar alle waarschijnlijk gaat komen en creëren we ruimte om in te spelen op wat gedurende het jaar nodig zal zijn.

5. De Oost Gelrese aanpak

Het uitgangspunt voor integratie is dat de nieuwkomer zo snel mogelijk in staat wordt gesteld om zelfredzaam te zijn. In Oost Gelre bestaat een actief maatschappelijk middenveld dat met allerlei initiatieven de nieuwkomer in Oost Gelre ondersteunt.

Mede dankzij de inzet en samenwerking van VluchtelingenWerk en vrijwilligers vangt Oost Gelre al jaren nieuwkomers op. Door de komst van grote groepen asielzoekers in 2015 is het aantal nieuwkomers fors toegenomen. Dit maakt dat het voor een organisatie als VluchtelingenWerk niet meer te doen is al deze nieuwkomers te begeleiden. Zij hebben letterlijk hulp nodig om het grote aantal nieuwkomers te kunnen opvangen, te begeleiden en te laten integreren. In dit hoofdstuk beschrijven we de aanpak die we voor ogen hebben om te zorgen dat nieuwkomers goed integreren. De volgende aspecten zijn van belang bij een succesvol integratieproces:

- a. Huisvesting
- b. Maatschappelijke deelname
- c. Taal
- d. Werk, inkomen en ondernemerschap
- e. Onderwijs en scholing
- f. Welzijn en gezondheid
- g. Vrije tijd

Per aspect beschrijven we de aanpak, wie het oppakt en wanneer het gereed moet zijn. Ook geven we eventuele risico's aan.

a. Huisvesting

Daar waar huisvesting het afgelopen jaar een grote zorg was, is dit inmiddels van de baan. We voldoen ruim aan de taakstelling en hebben in 2016 zelfs zoveel nieuwkomers gehuisvest dat we de taakstelling voor de 1^e helft 2017 al hebben behaald. Dit neemt niet weg dat we wel alert moeten blijven. De situatie kan elk moment veranderen waardoor er wederom een grote toestroom op gang komt. Ook moeten we flexibel zijn. Zo moeten we beter voorbereid zijn op vooruitreuzende nieuwkomers. Nu wachten zij nog lang in een azc op huisvesting voor een eenpersoonshuishouden gezien de beperkte beschikbaarheid van deze woningen. Om dit probleem te ondervangen, gaan we als gemeente een huis huren waar we alleengaanden vanuit het azc kamergewijs huisvesten in afwachting van hun gezinshereniging. Vanzelfsprekend gaan de woningbouwcorporaties door met hun reguliere huisvesting zoals dat is afgesproken met de woningbouwcorporaties in het stappenplan huisvesting vergunninghouders en in de notitie kamergewijze verhuur statushouders.

Op dit moment loopt de wervingscampagne om vrijwilligers (klusmaatjes) te vinden die nieuwkomers helpen bij de inrichting van hun huis.

Actie	Door wie	Gereed
Huis huren en inrichten	Gemeente en klusmaatjes	1 maart 2017
Klusmaatjes werven	Lisa Steneker	1 februari 2017

b. Maatschappelijke deelname

Om goed te integreren is maatschappelijke deelname van groot belang. Mensen moeten letterlijk hun weg vinden in Oost Gelre. Om dit goed te begeleiden, heeft de gemeente een maatjesproject opgestart. Het is de bedoeling dat elke nieuwe Nederlander een maatje krijgt. Een maatje begeleidt de nieuwe Nederlander gedurende een paar maanden tot een jaar. Het doel is dat beide partijen plezier hebben en samen ontspannende, alledaagse activiteiten ondernemen. Het maatje is een aanvulling op de vrijwilliger van VluchtelingenWerk. VluchtelingenWerk richt zich op 'regelzaken' zoals de huurovereenkomst, hetaanvragen van een uitkering, ziektekosten, toeslagen, onderwijs, aanmelding inburgeringscursus, etc. Het maatje richt zich op sociale activiteiten. Het maatje laat bijvoorbeeld zien welke inloopvoorzieningen er zijn, waar de sportclubs, winkels, bibliotheek, huisarts, etc.

Het maatjesproject is pas onlangs van start gegaan. Dit betekent dat er al een grote groep nieuwe Nederlanders is die hier al wel wonen, maar niet worden begeleid. We gaan alle mensen die hier vanaf 2014 zijn komen wonen, benaderen om te vragen of ze alsnog een maatje willen hebben die hen begeleidt.

Op dit moment zijn er 40 maatjes die allen moeten worden gekoppeld. Zodra dat is gebeurd, starten we een nieuwe wervingscampagne om maatjes te vinden voor de al langer gehuisveste nieuwkomers. Ook gaan we dan in samenwerking met het Marianum en het Graafschap College werven voor juniormaatjes, scholieren die een leeftijdsgenoot willen begeleiden in zaken die voor jongeren belangrijk zijn.

Zoals al is beschreven, doorlopen de nieuwkomers een participatieverklaringstraject. Dit is een vrij algemeen traject dat voor iedere nieuwkomer geldt. Vanuit de werkgroep integratie vinden we het belangrijk dat zij ook de Achterhoekse normen en waarden en gebruiken meekrijgen. We organiseren daarom een extra bijeenkomst waarin we een stadswandeling doen en hen informeren over de Achterhoekse cultuur en activiteiten (o.a. het bloemencorso).

Ook willen we de nieuwkomers die al langer in Nederland zijn het participatieverklaringstraject laten volgen.

Actie	Door wie	Gereed
Elke nieuwe Nederlander krijgt een maatje	Lisa Steneker	Doorlopend
Reeds gehuisveste nieuwkomers alsnog koppelen aan een maatje	Lisa Steneker	1 maart 2017
Wervingscampagne maatjes en juniormaatjes opstarten	Lisa Steneker	1 februari 2017
Info over de Achterhoek geven	Lisa Steneker regelt vrijwilliger	Doorlopend
Nieuwkomers van eerdere jaren participatieverklaringstraject laten volgen	Lisa Steneker	Gedurende 2017
Groepsgerichte begeleiding aanbieden op het gebied van budgettering, omgangsvormen, etc.	Majda Letica	Doorlopend. Eerste avond in januari 2017.

c. Taal

Taal is naast werk de sleutel tot een succesvolle integratie. Wij zetten hier dan ook zwaar op in.

Elke nieuwkomer is verplicht de inburgeringscursus te volgen. Tijdens deze inburgeringscursus wordt de Nederlandse taal onderwezen. Het inburgeringsexamen bestaat sinds januari 2015 uit zes onderdelen: schrijfvaardigheid, leesvaardigheid, spreekvaardigheid, luistervaardigheid, kennis Nederlandse maatschappij en oriëntatie Nederlandse arbeidsmarkt. Slaagt iemand voor alle onderdelen, dan is hij ingeburgerd en krijgt hij een inburgeringsdiploma.

De inburgeringscursus is gericht op het behalen van A2-niveau. Voor sommigen is dit te moeilijk en voor anderen veel te makkelijk. Daarom achten wij het van groot belang dat iedere nieuwkomer op zijn/haar eigen niveau Nederlands kan volgen. We zetten in op A2-niveau, maar maken mogelijk dat ook Nederlands kan worden gevolgd op bijvoorbeeld B2-niveau. Daartoe is er een goede samenwerking met het Graafschap College. Zij verzorgen de taalopleiding. Als zij zien dat iemand een veel hoger niveau aankan, wordt degene doorverwezen naar het Saxion in Enschede. Op zich heel mooi, maar dit brengt veel reistijd en hoge reiskosten met zich mee. We streven er daarom naar om de taalniveaus op het Graafschap College uit te breiden, zodat ook hoger opgeleiden in onze regio de lessen kunnen volgen.

We moeten ook de andere kant van de medaille niet vergeten. Er zijn legio nieuwkomers die ook na het inburgeringsexamen het Nederlands nog slecht beheersen. Deze nieuwkomers verwijzen wij actief door naar het Taalcafé. Het Taalcafé is een initiatief vanuit de kerk Licht. Elke vrijdagochtend geven een groep vrijwilligers op een speelse wijze les aan nieuwkomers op basis van vrije inloop. Zij maken gebruik van de lesmethodiek van het Taalhuis. De gemeente ondersteunt dit burgerinitiatief financieel. Op dit moment is er alleen een Taalcafé in Lichtenvoorde. Zowel de initiatiefnemer Licht als de gemeente willen graag ook een Taalcafé starten in Groenlo. De gemeente zal ook dit initiatief financieel ondersteunen.

Ook willen we aan de slag met een alternatief voor niet-leerbaren. Er zijn namelijk ook veel analfabeten onder de nieuwkomers. Niemand mag buiten de boot vallen. Op dit moment hebben nog niet duidelijk hoe dit alternatief eruit gaat zien. We willen dit oppakken met de SDOA, het Graafschap College en Pronova.

Veel lezen is een voorwaarde om Nederlands goed onder de knie te krijgen. Alle nieuwkomers krijgen daarom een gratis bibliotheeklidmaatschap voor twee jaar. Deze mogelijkheid gaan we ook bieden voor autochtone minima.

Actie	Door wie	Gereed
Lespakket Graafschap College uitbreiden	Graafschap College	1 maart 2017
Taalcafé opzetten in Groenlo	Licht i.s.m. de gemeente	1 maart 2017
Alternatief bieden voor niet-leerbaren	SDOA, Gemeente, Graafschap College en Pronova	1 april 2017
Gratis bibliotheeklidmaatschap voor minima en nieuwkomers	Sander Jentink	15 januari 2017

d. Werk, inkomen en ondernemerschap

Vanaf het moment dat een nieuwkomer zich vestigt in Oost Gelre, start de eerste opbouw van een nieuw leven. Het kunnen voorzien in de eigen basisbehoeften is daar een essentieel onderdeel van. De Sociale Dienst Oost Achterhoek verzorgt namens de gemeente de uitkering, bijzondere bijstand en de oriëntatie op een opleiding en/of werk.

De aanvraag van een uitkering vindt plaats met behulp van VluchtelingenWerk. De aanvragen worden vlot afgewikkeld. Nieuwkomers leven op een minimum niveau. In die zin maken nieuwkomers gebruik van de gangbare regelingen voor minimabeleid en bijzondere bijstand. Veel 'normale' kosten zijn niet vanzelfsprekend op te brengen vanuit de bijstandsuitkering. Het gaat dan bijvoorbeeld om (een lening voor) inrichtingskosten, reiskosten voor taal-/ inburgeringscursussen, eigen bijdragen onderwijs en leermiddelen en voorzieningen uit het kindpakket. Voor deze kosten kan bijzondere bijstand worden verstrekt.

Vanaf de start in Oost Gelre is oriëntatie op opleiding, werk en zelfredzaamheid een essentieel thema. De huidige instroom van asielzoekers bestaat voor een klein deel uit hoogopgeleide mensen. Met name nieuwkomers afkomstig uit Syrië hebben vaker een goede opleiding en hadden regulier werk. Ze hebben de motivatie en potentie om een betaalde baan te krijgen. Hier moet op worden ingespeeld. Van hun kwaliteiten en ervaringen willen we graag gebruik maken. Dit vereist dat we snel inzicht moeten verkrijgen in hun opleidings- en werkachtergronden. Vervolgens kunnen we samen met de SDOA, inwoners, organisaties en werkgevers zoeken naar passende mogelijkheden voor (taal)stageplekken, vrijwilligersplekken en werkervaringsplaatsen en betaald werk voor nieuwkomers in Oost Gelre. De klantmanagers van de SDOA zijn in dit proces leidend en hebben als taak een effectieve toeleiding naar werk te realiseren.

De realiteit is dat het grootste deel van de nieuwkomers moeilijk bemiddelbaar is. Zij zijn laagopgeleid en spreken de taal nog niet voldoende. Dit maakt het vinden van werk lastig. Het gevaar bestaat dat dit een vicieuze cirkel wordt. Men vindt geen werk omdat men de taal niet goed beheerst. Maar men beheerst de taal niet goed, omdat men geen werk heeft.

Wij willen deze vicieuze cirkel doorbreken door voor iedere nieuwkomer passend (vrijwilligers)werk te vinden. Dit vraagt om veel inzet en een creatieve aanpak.

Ter voorbereiding op de nieuwe opgave worden de volgende acties voorgesteld:

1. Werkafspraken met relevante partners binnen de gemeente. Met de Sociale Dienst en andere relevante partners maken we afspraken op de volgende terreinen:
 - Een effectieve inzet van de klantmanager (bijvoorbeeld speciaal voor Oost Gelre, of met de expertise vluchtelingen).
 - Voorlichtingsactiviteiten over arbeidsmarkt en werk voor vluchtelingen en vrijwilligers (taalstages, werkstages, Meet & Greet, etc.).
 - Versterking van de samenwerking tussen Sociale Dienst, VluchtelingenWerk (vrijwilligers), onderwijs en lokaal werkgeversnetwerk in Oost Gelre en werkgeversnetwerk in de regio.
2. Ten aanzien van het minimabeleid en bijzondere bijstand:
 - Met de Sociale Dienst is in regionaal verband de afspraak gemaakt dat bijzondere bijstand (reiskosten ten behoeve van inburgeringscursus en leermiddelen) effectief kan worden toegepast.

- Kinderen uit gezinnen met een laag inkomen worden vanuit het minimabeleid ondersteund bij de aanschaf van de benodigde leermiddelen.

3. Burgerinitiatieven:

Naast de acties die door maatschappelijke organisaties in gang worden gezet, heeft het meerwaarde als er burgerinitiatieven komen die integratie en participatie van nieuwkomers bevorderen. Hiervoor gaan we een bijeenkomst organiseren.

Bij participatie en integratie spelen veel partijen een rol. Het optimaliseren van de afstemming en samenwerking is eveneens een belangrijk punt van aandacht. In het kader van een gelijk speelveld, hoort hier ook de aandacht voor andere specifieke groepen met een afstand tot de arbeidsmarkt thuis.

Actie	Door wie	Gereed
Effectieve inzet klantmanager	SDOA i.s.m. Gemeente	1 maart 2017
Afspraken maken met het bedrijfsleven	SDOA i.s.m. gemeente	1 februari 2017
Vrijwilligerswerk bieden in de gemeentelijke organisatie	SDOA i.s.m. Gemeente	1 februari 2017
Vrijwilligerswerk bieden	SDOA i.s.m. gemeente	1 februari 2017
Taalstages bieden	SDOA i.s.m. gemeente	1 maart 2017
Werkstages bieden	SDOA i.s.m. gemeente	1 april 2017
Meet & Greet organiseren	Gemeente i.s.m. SDOA	15 februari 2017
Burger aan zet-avond organiseren	Gemeente	1 Maart 2017

Het realiseren van stage/werk/vrijwilligerswerk/taalplekken is lastig. Op bedrijven wordt al een groot beroep gedaan. Het begeleiden van nieuwkomers kost tijd, tijd die veel werkgevers en -nemers niet hebben. Desondanks willen we wel inzetten op een gedeelde verantwoordelijkheid. Als gemeente zijn we met z'n allen verantwoordelijk voor onze nieuwe inwoners. We hopen dat bedrijven daarin ook hun steentje bij willen dragen. Als gemeente geven we het goede voorbeeld door plekken te realiseren binnen onze organisatie.

e. Onderwijs en scholing

Goed onderwijs is de basis voor succesvolle integratie. Er is al het nodige ingezet op dit vlak, maar het kan altijd beter.

Primair onderwijs (PO)

Kinderen van nieuwkomers hebben recht op onderwijs en kunnen binnen onze gemeente zelf een school kiezen. De gemeente heeft met de schoolbesturen geen afspraken gemaakt over het onderwijsaanbod en het aantal kinderen dat de basisscholen kunnen opvangen. Tot nu toe heeft dat geen problemen gegeven.

Op de Willibrordusschool in Groenlo is gestart met een project waarbij kinderen van nieuwkomers in een aparte groep, naast de reguliere lessen in hun eigen klas, een aantal dagdelen zeer gericht onderwijs aangeboden krijgen.

Dit initiatief zien wij graag uitgerold naar andere scholen, in dit kader zal de gemeente gesprekken aan gaan met het basisonderwijs.

Het is lastig te voorspellen hoeveel kinderen in Oost Gelre gehuisvest gaan worden en of hierdoor problemen ontstaan bij de opvang binnen het regulier basisonderwijs. Op dit moment zijn er nog geen problemen. Wel is het zo dat er de afgelopen maanden veel gezinsherenigingen zijn geweest. Dit maakt dat de druk op het onderwijs groter wordt. We moeten dit in samenwerking met de scholen goed monitoren.

Voortgezet onderwijs (VO)

In Oost Gelre gaan in beginsel alle leerlingen van 12 jaar en ouder naar de Internationale schakelklassen (ISK). Daar volgen ze een speciaal traject voor ze kunnen instromen in het reguliere voortgezet onderwijs. Het Gerrit Komrij college in Winterswijk beschikt over een internationale schakelklas (ISK). Leerlingen voor het voortgezet onderwijs uit Oost Gelre volgen daar onderwijs. Het Komrij vervult een actieve rol bij de inrichting van taalvoorziening voor de instromers vanuit het ISK. De ambitie van het Komrij reikt verder dan alleen taal. Zij zien het als hun maatschappelijke opdracht om deze jongeren deelgenoot te laten worden van de samenleving. Met het Gerrit Komrij college dienen we afspraken te maken zodat er ook bij een sterke toename van het aantal leerlingen er voldoende plekken zijn.

Volwasseneducatie

De verplichte inburgeringscursus (deze betaalt de nieuwkomer zelf via een lening met DUO) blijkt in de meeste gevallen niet toereikend om een opleiding te volgen of aan het werk te kunnen. Gerichte inzet van WEB-middelen (Wet Educatie en Beroepsgericht onderwijs) geven daartoe wel de mogelijkheid. Op dit moment zijn deze middelen via de centrumgemeente regionaal gebundeld en ingezet bij het ROC Graafschap College. Het Graafschap College verzorgt opleidingen in Doetinchem en in Winterswijk. Op deze manier blijven de reiskosten en reistijd beperkt.

Actie	Door wie	Gereed
Schakelklas PO in Lichtenvoorde starten	Gemeente i.s.m. scholen	1 april 2017
Inspelen op stijging leerlingaantallen ISK Gerrit Komrij	Gemeente i.s.m. Gerrit Komrij college	1 februari 2017

f. Welzijn en gezondheid

De groep vluchtelingen is een kwetsbare groep. Het gaat vaak om mensen die onvrijwillig zijn vertrokken uit eigen land, gecombineerd met oorlogservaringen en mogelijk ook persoonlijke trauma's. Ook de reis van eigen land naar Nederland had, zoals we hebben kunnen zien, veel risico's in zich. Daarom is extra aandacht voor zorg noodzakelijk.

Tijdens hun verblijf in een AZC, ontvangen vluchtelingen zorg van de arts die aan het AZC is verbonden. Bij verhuizing naar Oost Gelre worden nieuwkomers aangemeld bij een huisarts. Alleen bij bijzondere omstandigheden (bijvoorbeeld een trauma of fysieke handicap) wordt dit gemeld aan gespecialiseerde zorg. Als er aanleiding is voor extra of gespecialiseerde zorg, wordt via huisartsen of het generalisten team tweedelijns hulpverlening ingezet. Er zijn geen signalen dat het aantal nieuwkomers in 2016 heeft geleid tot enig knelpunt met betrekking tot de gezondheidszorg. Vanuit VluchtelingenWerk wordt ook doorverwezen naar het toegangslot, in verband met kortdurende hulp. Wat betreft jeugd is de mogelijkheid om vanuit onderwijs te verwijzen naar het

ondersteuningsteam of een melding doen bij het jeugdloket. Er is op dit moment geen toename in het aantal patiënten in de eerste- en tweedelijns zorg.

Nu de projectmedewerker nieuwkomers is gestart, is een heldere taakafbakening nodig. De projectmedewerker heeft een signalerende functie. Zij is aanwezig bij de sleuteloverdracht wanneer nieuwkomers zich hier vestigen. Zij koppelt een maatje aan nieuwkomers. Zodra zij ziet dat de situatie problematisch is, doet zij melding bij het toegangloket. Afhankelijk van de hulpvraag pakt de WMO generalist, een OT'er (medewerker Ondersteuningsteam) of een cliëntondersteuner de casus op. Dit geldt ook voor situaties waar na de vestiging problemen ontstaan. De projectmedewerker blijft via de maatjes een signalerende functie houden.

Er zijn inmiddels afspraken gemaakt met VluchtelingenWerk m.b.t. een goede overdracht van de cliënten. VluchtelingenWerk doet een melding bij de projectmedewerker nieuwkomers wanneer hun begeleidingstraject afloopt bij een bepaalde cliënt, ook sturen ze een evaluatieformulier van die cliënt mee. Daarop staat vooral vermeld hoe zelfredzaam de persoon is na 8 maanden begeleiding van VluchtelingenWerk en waar eventueel nog ondersteuning bij nodig is. Er vindt vervolgens een warme overdracht plaats naar de gemeente. Afhankelijk van de problematiek gaat een cliëntondersteuner, WMO-generalist of OT'er gaat in gesprek om te beoordelen welke hulp ingezet moet worden.

Tot slot is via de GGD een traject opgestart voor kinderen van 0-19 jaar in Oost Gelre. Via de Peuterschool en Onderwijs (PO en VO) zal er extra aandacht zijn voor de gezonde ontwikkeling van kinderen en zo nodig doorverwijzing naar het toegangloket.

Ook voor volwassenen is er een GGD-traject gestart. De zorg is afgestemd op de behoeften van nieuwkomers. Zo is er een tolk aanwezig en is er meer aandacht voor bestrijding van infectieziekten, SOA's, etc.

Actie	Door wie	Gereed
Werkwijze toegangloket – projectmedewerker evalueren	Gemeente	1 april 2017
Werkwijze GGD evalueren	Gemeente	1 juli 2017
Alert zijn op trauma's. Indien nodig inzet Pharos of Stichting centrum '45 inschakelen	Loketmedewerkers	Doorlopend

g. Vrije tijd

Het hebben van een lokaal netwerk en onderdeel uit kunnen maken van de lokale maatschappij is belangrijk om goed te integreren. Naast betaalde arbeid speelt het meedoen aan het lokale verenigingsleven hierbij een belangrijke rol. Lokale maatjes die ondersteuning bieden bij het leren kennen van de Oost Gelrese samenleving vinden wij belangrijk. Daarnaast nemen de lokale verenigingen een rol op zich door deze nieuwe inwoners op te nemen in hun verenigingen.

Het is dan ook belangrijk dat nieuwkomers kennismaken met het rijke verenigingsleven in Oost Gelre. Dit kan door een introductieprogramma samen te stellen samen met het verenigingsleven. In de werkgroep integratie is besloten om het sporten niet gratis te laten zijn. Dit op basis van uitgangspunt 'gelijk speelveld'.

Ook vinden er mooie burgerinitiatieven plaats, die wij als gemeente sponsoren. Zo is er in Groenlo een Meat & Eat georganiseerd, waarbij nieuwkomers/minima dineren met Grollenaren.

Actie	Door wie	Gereed
Introductieprogramma verenigingsleven	Werkgroep integratie i.s.m. verenigingen	1 maart 2017
Fietsles geven	Lisa Steneker i.s.m. azc Aalten	1 februari 2017
Spel aan huis starten (stagiaires komen bij nieuwkomers thuis om de ouders samen te leren spelen met de kinderen)	Majda Letica	1 april 2017

6. Dekking

De gemeente ontvangt per nieuwkomer (van 16 jaar tot aan de pensioengerechtigde leeftijd) € 2.370,- voor maatschappelijke begeleiding. Hiervan worden het participatieverklaringstraject, de werkzaamheden van VluchtelingenWerk en de SDOA betaald. Daarnaast ontvangt de gemeente € 4.430,- per nieuwkomer (ongeacht de leeftijd) voor integratie, participatie, leerlingenvervoer, bijzondere bijstand, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp. Ook de kosten die voortkomen uit het uitvoeren van dit actieplan komen ten laste van dit budget.

Voor het verstrekken van de uitkering wordt het BUIG-budget (gebundelde uitkering van het rijk voor het verstrekken van uitkeringen) aangewend. In 2016 was dit budget niet voldoende. Hiervoor is een vangnet aangevraagd.

7. Conclusies en aanbevelingen

Zoals u heeft kunnen lezen is er al het nodige opgezet om de integratie van nieuwkomers te realiseren, maar zijn we er nog lang niet. Het komende half jaar moet er een flinke doorontwikkeling plaatsvinden. Wel is de basis goed. De betrokkenheid uit de samenleving is enorm gezien het grote aantal aanmeldingen voor het maatjestrject. Alle betrokken partijen werken goed samen en de werkgroepen integratie en huisvesting maken een goede ontwikkeling door. Het is nu zaak door te pakken op diverse aspecten zodat we werk maken van integratie, maar dat integratie ook werkt! We meten dit door na een jaar een evaluatie te houden onder de nieuwkomers en alle betrokken partijen.